

Recenzie – Reviews

State of Europe's Forests 2011, Status & Trends in Sustainable Forest Management in Europe

FOREST EUROPE, United Nations Economic Commission for Europe, Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2011. State of Europe's Forests 2011, Status & Trends in Sustainable Forest Management in Europe, ISBN 978-82-92980-05-7, 340 strán.

Knižná publikácia *State of Europe's Forests 2011, Status & Trends in Sustainable Forest Management in Europe* obsahuje súhrn grafického a tabuľkového vyjadrenia hodnôt ukazovateľov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov (TUOL) v 46 signatárskych krajinách FOREST EUROPE v období 1990 – 2010. Je dielom 70 autorov a mnohých národných expertov z krajín vrátane Slovenska, ktorí poskytli a zosumarizovali dostupné aktuálne informácie o stave a trendoch vo vývoji lesov v regióne Európy a Ruska. Je zostavená pre FOREST EUROPE ministerskú konferenciu o ochrane lesov v Európe 14. – 16. júna 2011 v nórskom Osle a jej cieľom je poskytnúť politikom, osobám pôsobiacim v rozhodovacích procesoch a zainteresovaným osobám aktuálne informácie o stave a trendoch v lesoch a trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov v Európe.

Podľa spoločnej celoeurópskej definície znamená trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov spravovanie a využívanie lesov a lesných pozemkov spôsobom a v rozsahu, ktorý zachováva ich biodiverzitu, produktivitu, regeneračnú kapacitu, vitalitu a ich potenciál plniť súčasne a budúce súvisiace ekologické, ekonomické a sociálne funkcie na lokálnych, národných a globálnych úrovniach a ktoré nespôsobuje poškodenie ostatných ekosystémov. Indikátory uvádzané v publikácii charakterizujú stav a trendy TUOL.

Publikácia pozostáva z úvodného súhrnu zostručených informácií pre politikov a troch podstatných častí obsahujúcich podrobnejšie informácie. Prvé dve sú štruktúrované podľa celoeurópskych kritérií a indikátorov TUOL, prvá časť informuje o 35 kvantitatívnych indikátoroch pre šesť kritérií (lesné zdroje a ich príspevok ku globálnym cyklom uhlíka, zdravotný stav a vitalita lesných ekosystémov, produkčné funkcie lesov, biologická diverzita lesných ekosystémov, ochranné funkcie v obhospodarovaní lesov, iné sociálno-ekonomické funkcie a podmienky), druhá časť informuje o kvalitatívnych indikátoroch (informácie o politikách, inštitúciách a politických nástrojoch pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov) a tretia časť je zameraná na hodnotenie trvalej udržateľnosti a politické výzvy (príspevok lesov a ich obhospodarovania k znižovaniu negatívnych dopadov klimatických zmien, drevo ako energetická surovina, ochrana biodiverzity, posilnenie nízko-uhlíkovej zelenej ekonomiky).

Jednotlivé kapitoly obsahujú úvodné informácie o autoroch kapitoly, zdroji údajov a súhrn hlavných zistení a následne podrobnejší popis zistení podľa príslušných indikátorov TUOL vrátane ich definície. Táto štruktúra je veľmi praktická, pretože umožňuje rýchle vyhľadanie najpodstatnejších charakteristík TUOL a v prípade hlbšieho záujmu i podrobnejšie informácie v nasledujúcom texte a prehľadných tabuľkách a grafických prehľadoch. Kvalita údajov je podľa

vyjadrenia autorov výrazne variabilná v závislosti od konkrétneho ukazovateľa a podmienok krajiny, v publikácii sa sporadicky vyskytujú aj preklepy, čo je potrebné zohľadňovať pri interpretácii údajov, najmä, keď ide o preklepy v jednotkách údajov ako sú, napr. v obrázku 7 uvedené zásoby v miliónoch m³/ha a chýbajúce grafické vyjadrenie údajov pre niektoré regióny, alebo chýbajúce percentuálne vyjadrenie podielu zásob uhlíka v zložkách lesných ekosystémov v obrázku 10. Pre účely zobrazenia regionálnych rozdielov sú krajiny zoskupené do šiestich skupín (severnej, stredno-západnej, stredno-východnej, južno-západnej, južno-východnej Európy a územie Ruskej federácie). Väčšina lesov opisovaného regiónu sa nachádza na území Ruskej federácie (takmer 80 % celkovej výmery lesov). Toto zoskupovanie však znemožňuje porovnať údaje pre jednotlivé krajiny a v konečnom dôsledku pri neúplnosti údajov za všetky krajiny vnáša nejasnosť, pretože nie je uvedené, z údajov ktorých krajín sú sumárne charakteristiky za skupinu vypočítané. Následne niektoré údaje vyznievajú nekonzistentne a sú ťažko interpretovateľné, ako napr. v tabuľke 18 uvádzaný celkový objem ťažieb pre stredno-východnú Európu 56,2 mil. m³ v roku 2010 a v tabuľke 20 uvádzaný objem vyťaženého (predaného a nepredaného) priemyselného dreva 103,5 mil. m³ pre ten istý región a rovnaké obdobie, rovnako údaje o celkovom objeme ťažieb v tabuľke 15 nezodpovedajú údajom v tabuľkách 18 a 20, keď, napr. podľa tabuľky 15 celkový objem ťažieb v roku 2010 v južno-východnej Európe bol 16,9 mil. m³, podľa tabuľky 18 bol 11,2 mil. m³ a podľa tabuľky 20 sa v rovnakom období i región vyťažilo 45,048 mil. m³ priemyselného dreva. Podrobnejšie informácie pre jednotlivé krajiny možno nájsť v tabuľkových prílohách na konci publikácie, avšak v súvisiacom texte na ne chýbajú odkazy. Aj tu však musí byť čitateľ pozorný, pretože vzájomné vzťahy medzi údajmi v jednotlivých tabuľkách nie sú vždy logické (napr. v tabuľke A3.2 uvádzané objemy vyťaženého priemyselného dreva v Ukrajine sú približne dvojnásobné oproti údajom v tabuľke A3.1 o celkových ťažbách).

Z údajov v publikácii vyplýva, že kvantitatívne ukazovatele TUOL v súčasnosti zostávajú relatívne stabilné, výrazné zmeny sú deklarované v kvalitatívnych ukazovateľoch – väčšina krajín uviedla predovšetkým zmeny týkajúce sa legislatívy a inštitúcií, finančných nástrojov a politiky. Naozaj, práve táto oblasť môže byť najdôležitejšou pre budúci vývoj TUOL, pretože aj podľa viedenskej rezolúcie ekonomická životaschopnosť je kľúčovým pilierom TUOL a je zvlášť dôležitá pre udržanie lesov a ich mnohorakých prínosov pre spoločnosť, prispievajúc k trvalo udržateľnému rozvoju a životným podmienkam ľudí predovšetkým vo vidieckych oblastiach. Spoločnosť vyžaduje od lesov plnenie mnohorakých funkcií a musí nájsť aj primerané nástroje na kompenzáciu vlastníkov a obhospodarovateľov lesov limitovaných legislatívnymi obmedzeniami a realizujúcich činnosti v prospech plnenia požadovaných funkcií. Podľa hodnotenia indikátorov TUOL v tretej časti publikácie práve stredno-východná a juž-

no-východná Európa v tejto oblasti zaostáva za ostatnými časťami Európy. Celkový zisk z obhospodarovania lesov je v poslednom období veľmi nízky (v stredno-východnej Európe 20 Eur/ha) a napriek deklarovanému významu lesov pre plnenie ekologických a spoločenských funkcií, príjem za plnenie týchto funkcií ostáva stále zanedbateľný (v celoeurópskom meradle približne 3 % z príjmov za produkciu dreva a nedrevných produktov). Tento problém je v publikácii správne identifikovaný a zohľadňovanie komplexnosti pôsobenia a ekonomických dopadov politických rozhodnutí je správne včlenené vo výzvach pre budúce smerovanie TUOL. Hlavnou výzvou ostáva identifikovať parametre obhospodarovania lesov a opatrenia pre za-

bezpečenie primeraného plnenia všetkých funkcií lesov v meniacich sa klimatických a ekonomických podmienkach. Publikácia napriek svojim nedostatkom (najmä nekompletnosti údajov za všetky krajiny) poskytuje pre čitateľov, ktorým je určená, veľmi dobrý zdroj informácií o stave a trendoch TUOL v Európe.

Rastislav RAŠI

Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen

T. G. Masaryka 22

SK – 960 92 Zvolen

e-mail: rastislav.rasi@nlcsk.org